

Krigsstigar och solgläntor - en nittioplussares dagdrömmar förmedlade av Gunnar Bucht

En minnesbild tränger sig på. Den har inte utlösts av någon madeleinekaka doppad i lindblomsté, den bara är där. Platsen är mitt första barndomshem på Krigsstigen 20 i den del av Stocksund som kallas Mörby. Tiden en försommardag i juni, så som det kan vara så års med knallblå himmel, fräscht grönskande träd och svag eller ingen vind. Jag ser upp mot himlavalvet och ser kontrasten mellan djupblått och illgrönt. Plötsligt kommer ett stort föremål ljudlöst seglande över trädtopparna. Det långsträckta, gråa föremålet hör definitivt icke hemma i den grönskande världen och jag frågar min bror vad det där kan vara. "Det är ett luftskepp" svarar han. "Jaha" tänker jag och så var det inte vidare med det. Många decennier senare när tankarna gick och dagdrömmet var i full gång läste jag en skildring av Stockholmsutställningen 1930 och fastnade för en uppgift att ett luftskepp ingick i attraktionerna. Återkopplingen skedde blixtnabbt: det var det jag såg den där försommardagen vilket betyder att året var just 1930. Det är året för min första medvetna minnesbild vilket innebär att jag kan se nittio år bakåt i tiden. Detta är inget konstigt men ju mer man tänker på det, desto märkvärdigare blir det. Fortfarande lever det tidiga 30-talet inom mig, jag kan se och höra det. Snacka om levande historia! Däremot kan jag varken se eller höra framtiden och saknar förmåga - och intresse - att föreställa mig hur det ser ut om nittio år, dvs. 2110. Det finns för mig ingen framtid, däremot massor av förflutet och det blir bara mer och mer dag för dag.

Ibland leker jag ned tanken att backa ytterligare 90 år räknat från 1930. Då landar vi på år 1840 och vad hände då? Jo, bland mycket annat lade passagerarbåten Yngve Frej ut från Riddarholmskajen med destination Mariestad. Ombord befinner sig Sara Videbeck och Albert (efternamn saknas) som under färden lär sig att mycket går an, t.ex. att leva tillsammans utan ringmärkning. Samma år befinner sig Richard Wagner i Paris och sliter hund. Han väntar på besked från Dresdenoperan om sin opera *Rienzi*, funderar på *Flygande Holländaren* och försöker att befria sig från det överväldigande intryck som *Berlioz' Romeo och Julia* gjort på honom. Sist och slutligen: vid riksdagen 1840 inlämnar ledamoten för prästeståndet, prosten Anders Sidner, min farmors farfar, en motion med förslag om inrättandet av en nationalteater, en ersättning för den då allena rådande hovteatern. Man måste säga att han var förutseende och framstegsvänlig: en teater för nationen, icke för överklassen!

Så kan man dagdrömma och ju längre man lever desto mer stoff för drömmar står till förfogande. Paradoxalt nog kan funderingar på frånvaron av framtid resultera i ett överrikt nu: det finns så mycket att tänka på, av varjehanda slag, glatt och sorgligt och genant om vartannat men aldrig tråkigt i ordets allra sämsta mening. Alltså uttråkande. Motsatsen till dagdrömmeri är struktur. Detta har jag försökt mig på i mina memoarer med titeln Född på Krigsstigen och publicerade 1997. Fyra år tidigare avgick jag med pension från befattningen som rektor för Kungl. Musikhögskolan och bägge händelser, lämnandet av det egentliga yrkeslivet och dess skriftliga sammanfattning, kan sägas avsluta den s.k. mannaåldern och bana väg för det som fransmännen kallar den tredje livsåldern (le troisième âge).

Detta ligger nu 25-30 år tillbaka och vad har skett därefter? Har perspektiven förändrats? Blev livet som man hoppades? Hälsa, sjukdom, glädje, sorg, nya utsikter eller det alltmer enahanda? En sista reflexion: dagdrömmar förlänger framtiden, gör den fylld av innehåll.

* * *

Det är morgonen den 5 april 1993. Platsen är vårt hus på sydvästra Gotland, i Hablingbo där vi sedan tjugo år har vår sommarvistelse. Nu kan den emellertid utsträckas till ett drygt halvår eftersom åtminstone jag just avtackats på Kungl. Musikhögskolan efter sex år som rektor. Efter en natts sjöresa och en bättre frukost sitter jag i en stol på en svagt grön gräsmatta medan hustrun bökar inne i huset. Jag halvsover och kanske dagdrömmer. Plötsligt fångas min uppmärksamhet av ett svagt kvitter. Jag ser mig omkring och upptäcker då ett par sädesärlor som just tagit sin sommarboning i besittning, belägen på taknocken i det vi kallar gammelstugan, gårdens äldsta del. Jag har alltid varit förtjust i denna fågel, den hoppar omkring ganska orädd och gör ett förnumstigt intryck. De säger att nu är det vår igen och med speciell adress till mig: nu Gunnar gosse, nu öppnar sig friheten och de obegränsade möjligheternas tid. Slut med plikter och ställningstaganden i saker som bara till hälften - om ens det - angår mig. Stämningen förstärks när en timme senare grannen rullar in på sin traktor och hälsar oss välkomna till Gotland - eller välkomna hen - och till det nya livet. Denna dag står för mig som den kanske lyckligaste i mitt liv och då ska man veta att sådana dagar ingalunda varit sällsynta. Men här och nu: hela livet öppnade sig, vad skulle jag inte kunna komponera nu och detta på det Gotland som vi bägge älskade, där vi enligt grannfrun var en del av bygden.

Blev det så, infriades förväntningarna? I allt väsentligt: ja. Fantomsmärtor efter det s.k. yrkesliv jag lämnar har aldrig infunnit sig. Tillvaron har hela tiden känts rik och meningsfull. Men problemfri har den icke varit, något som allteftersom accentuerades. Låt mig spjälka upp de kommande åren i en personlig/privat sfär och en sfär av konstnärlig aktivitet så långt nu en sådan åtskillnad kan göras.

* * *

Under de kommande femton åren förflöt min hustrus och mit gemensamma liv i form av växelbruk. Sommarhalvåret tillbringade vi i Hablingbo, vinterhalvåret i Stockholm och på resor i Europa. I Hablingbo följde vi årstidernas växlingar, skötte vår stora tomt och odlade diverse ätbart, allt varvat med umgänge från både när och fjärran. Samt för mitt vidkommande intensivt komponerande och småningom också bokskrivande. Frånsett en lättare hjärtinfarkt som drabbade mig var vi friska och aktiva. Men - en regnig och blåsig aprilmorgon med bara några få plusgrader sitter vi vid frukostbordet och plötsligt slår hustrun näven i bordet och säger: "Nej, nu säljer vi". "Ja" svarar jag, "det gör vi". Därmed var saken avgjord och vi enades snabbt om att vår granne vore den idealiske köparen. Så blev det också.

Jag berättar förloppet för att visa hur smärtfri övergången var från dubbelbosättning och lantliv till stadsvistelse och en helt annan miljö. När man ser hur folk i det längsta håller fast vid sina sommarhus och från år till år uppskjuter det nödvändiga beslutet samtidigt som huset förfaller och växer dem över huvudet, då blir man betänksam. Det är tur att vi bägge var beslutskompetenta. Det var dessutom dubbel tur vilket vi då inte visste. Två år efter försäljningen visade sig de första symptomen på hustruns Alzheimer vilket åtta år senare skulle lägga henne i graven.

Här följer nu en berättelse om min hustrus liv som hennes franska systerdotter uppmanade mig att skriva, där vissa moment i min kompositoriska verksamhet infogats inom parentes, detta för att understryka hennes delaktighet och engagemang i mina förehavanden, hur vi levde i en symbios som hela tiden var öppen mot omvärlden.

* * *

En hand i min - så kan man beskriva vår samvaro efter hennes flytt till Tussmötegården i Stureby i södra Stockholm. Handen tillhör Baby - så kallade hon sig när vi lärde känna varandra 1957 och med namnet Baby Krohn var hon vid denna tidpunkt journalistiskt verksam. När hon småningom blev ett slags offentlig person i Sverige gick hon alltmer över till förnamnet, tillika dopnamnet Bergljot, men både jag och de närmaste vännerna har behållit diminutivet. Alltnog: vi sitter där hand i hand, säger kanske inte så mycket men vårdar den fysiska närheten. När hennes Alzheimer debuterade 2010 och under den gradvisa försämringen följande år försökte vi att bibehålla vårt gamla liv med samtal, resor, gemensamma musik- och teaterupplevelser. Från och med senvåren/försommaren 2017 försämrades dock hennes tillstånd raskt, man skulle kunna tala om fritt fall. Detta har i sin tur lett fram till inflyttningen på nuvarande demensboende, men avsikten med dessa rader är inte att uppehålla mig vid nuet utan att i stället försöka att minnas Baby som hon var, med sitt goda humör någon gång interfolierat av ilska, med sin diskussionsglädje och omtanke, med sin sociala och organisatoriska begåvning.

Hon växer upp i Oslo under 1930- och 40-talet i en familj där den inbördes släktskapen är en aning komplicerad. Hennes far är änkling med tre döttrar då han träffar Babys mor som i sin tur har en dotter från ett tidigare äktenskap. Fadern och hans döttrar är katoliker och hans syster priorinna för Josephssystrarna i Norge, modern protestant och frånskild. Anledning till konflikter finns, Baby noterar dem men låter dem icke komma sig in på livet. Hennes goda humör räddar henne från negativa tankar och hon har tvärtom flera gånger berättat hur spännande hon tyckte det vara att följa systrarna till den katolska midnattsmässan. Hon får också småningom en katolsk väninna som kom att göra en stor akademisk karriär som forskare inom katolsk teologi och filosofi.

På fotos från de första åren ser man en liten flicka som skrattar glatt. Den medfödda gladlyntheten ger sig redan till känna och den skulle bibehållas under livets alla skiften fram till de första

tecknen på demens omkring 2010. Några större problem under skoltiden verkar inte ha funnits och speciellt tycks hon ha visat fallenhet för uppsatsskrivning, något som senare får en naturlig fortsättning i journalistiken. Historier finns om korkade lärare men främst bland minnesbilderna dröjer hon vid upplevelsen av den 9 april 1940, dvs. tyskarnas inmarsch i Oslo där trupperna föregicks av ett musikkapell spelande sprittande marschmelodier något som hon tittade på tillsammans med en äldre syster. I övrigt påverkas hon inte speciellt av ockupationen utom i så måtto att av olika skäl en syster under kriget befann sig i England och en annan i Tyskland. Föräldrarna, bägge två verksamma vid norska radion, gjorde som de flesta vid den tiden, nämligen att ligga lågt, få vardagen att fungera och vänta på bättre tider.

Något som Baby har alldeles särskilda hågkomster av är somrarna på Dillingöya där pappan hade ett gods. Från den tiden daterar sig en kärlek till landet, djur och odling något som långt senare fick blomma ut i vårt 37-åriga innehav av ett hus på Gotland. Godset avyttrades efter kriget in-tecknat över skorstenen och strax därpå dör pappa Arthur. Mamma Audhild får starta från början med inledningsvis ett jobb som växeltel-efonist vid tidningen Morgenbladet där hon dock småningom avancerar till att betros posten som redaktör för familjesidan. Några år senare, 1951, tar Baby studenten på linjen för moderna språk och kompletterar senare med en kurs i latin. hon far senare till Österrike för att studera vid musikhögskolan i Wien, i första hand komposition och musikteori.

Där berörs ett centralt intresse hos Baby, musik i allmänhet och ny musik i synnerhet. Under senare tonår tar hon privatlektioner hos komponisten Finn Mortensen, sedermera den förste innehavaren av den nyinrättade professuren i komposition vid den ävenledes nyinrättade Norges Musikkhögskole. Detta i kombination med hennes begåvning för journalistik fick som resultat en verksamhet som musikrecensent vilket föranledde en av telegramavsändarna till vårt bröllop att skalda "Nu blir det fart på musiken då Gunnar gifter sig med kritiken". Tilläggas bör att

Baby aldrig recenserat mig och strikt avhållit sig från att på något sätt offentligt främja min musik. Men hemmavid kunde hon vara nog så kritisk och problematiserande - jämsides med stor uppskattning.

Men nu är det Wien 1952-53 och världen har öppnat sig. Gamla vänner till hennes mor tar hand om henne, hon hör mycket musik, blir förtrogen med tyska språket och gör nya bekantskaper. Väl återkommen till Oslo jobbar hon som journalist vid en veckotidning tills stora världen ånyo lockar. Hon söker och får ett stipendium från Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD), en motsvarighet till Svenska Institutet. Året är 1956 och studierna avser i första hand teatervetenskap, ett då tämligen nytt universitetsämne. Avsikten är att studera i München men så råkar professorn dö varför hon flyttar till Berlin och Freie Universität. Snart inriktar hon sig på att avlägga en s.k. Magister Artium med ämneskombinationen teatervetenskap - musikvetenskap - nordiska språk. Samtidigt skriver hon för norska tidningar om musikaliska begivenheter i Europa och det är under ett sådant uppdrag vi träffas vid ISCM-festivalen i Zürich 1957.

Det var inte första gången vi sågs. Vi hade faktiskt träffat på varandra vid föregående års ISCM-festival i Stockholm och då växlat några ord. Men vi var bägge upptagna på annat håll... Nu däremot fanns inga hinder och vi förstod snabbt att detta var på riktigt.. Brevväxling följde och efter den första gemensamma natten i Malmö skildes vi temporärt åt: jag för att åka till Israel, Baby för att åka hem.

(Här är platsen att göra en kortare parentes, något som längre fram kommer att följas av andra parenteser. Dessa innehåller nedslag i min kompositoriska produktion som på något sätt kan sägas vara relevanta för skildringen av Babys liv. Först ut är 4. symfonin, uruppförd i april 1959. Dess grundkaraktär kan sägas ha inspirerats av kärleksupplevelsen och i viss mån också upplevelsen av den då tämligen nya staten vid östra Medelhavet.

Tonspråkets intensitet ger en antydning om detta, en intensitet som min musik dittills icke gett prov på. Uttryck till varje pris!)

Vi gifte oss i Oslo rådhus vilket i skrivande stund är jämnt 60 år tillbaks i tiden. Därefter bjöd vi våra vittnen på lunch på Frognersaetern med milsvid utsikt över stad och fjord följt av en mottagning i Babys föräldrahem som den nyblivna svärmodern Audhild bjöd på. Där fick jag för första gången se Babys närmaste släkt och vänner framförda i frihet vilket var en ny och smula omtumlande erfarenhet. Speciellt minns jag onkel Aksel som var den ende iförd jackett och som hela tiden berättade historier. Till professionen var han författare och översättare och - liksom sina syskon - uppvuxen i en bokhandlarfamilj. Från min sida deltar mor och ena bror och det finns ett bröllopsfoto där vi samlats kring en delvis havererad bröllopstårta där de närmast sörjande flockats och där min mamma har svårt att dölja sin skepsis...

Nu är vi alltså gifta enligt konstens alla regler och ska begynna vårt samliv. Efter någon vecka i Stockholm där hon får träffa några av mina vänner styr Baby kosan mot Berlin och Freie Universität medan jag fullföljer en del undervisning innan också jag ger mig iväg till Berlin för att förena mig med min nyblivna hustru som under mellantiden ordnat med en andrahands bostad i centrala Västberlin nära Kurfürstendamm. Vår första gemensamma sommar är oförglömlig: Baby bedriver sina studier energiskt, hon förmedlar samtidigt bekantskap med några av sina medstudenter av vilka vi fortfarande har kontakt med en, vi går flitigt på teater och konsert och träffar gamla vänner till hennes mor, gör en avstickare till Strasbourg för att närvara vid 1958 års ISCM-fest, denna gång som äkta par. Ett speciellt minne är de icke ämnesbundna föreläsningarna på universitetet som kunde handla om lite av varje, exempelvis judarnas situation i äldre tiders Tyskland, ett annat söndagskrönikorna i radion kring teaterhändelser där programledaren knappast ger sig tid att andas mellan orden. Men så hette han också Luft... På den tiden fanns ännu ingen mur och det var hur enkelt som helst att åka över till Östberlin och handla gott för en billig penning och utan

större problem besöka Brechts berömda teater och se hans pjäser i s.a.s. verktrögen uppsättning. En intensiv sommar där vi lärde känna varandra och förstod hur rätt vi handlat när vi beslöt att leva tillsammans. Till detta bidrog också vår bostad: en rymlig trerummare med trädgård vars främsta attraktion var en vit katt som var döv.

(I den nyss apostroferade våningen sitter jag och komponerar en kantat baserad på den blivande Nobelpristagaren Salvatore Quasimodos dikt *Auschwitz* för soli, kör och orkester som jag kallar *La fine della diaspora*, kan tyckas ett något egendomligt tilltag med tanke på att jag befinner mig i den stad där Förintelsen planerades. Att jag vågar mig på ett sådant anspråksfullt ämne har kanske med min nya livssituation att göra, en trygghet i samlivet med Baby. Verket uruppförs fem år senare).

När hösten kommer återvänder jag hem till läraruppdrag medan Baby stannar för att fullfölja sina studier till en examen. P.g.a. komplikationer vid boendet som låg utanför Babys möjlighet att påverka lämnar hon närmast hals över huvud Berlin och slår sig ner hos mig där jag fortfarande bor hos min mamma. Det går förbluffande bra mellan svärdotter och svärmor inte minst därför att Baby arbetar på sin avhandling om Lessings *Hamburgische Dramaturgie*, en skrift från 1700-talet som Baby ska behandla på tyska. Hennes språkkunskaper är utmärkta men kan dock icke mäta sig med svärmors, född och uppvuxen som denna är i Berlin. Min mamma går igenom Babys första manus, korrigerar och förbättrar och får därmed en uppgift som möjliggör för bägge att lära känna varandra lite närmare. Sedan återvänder Baby till Berlin och får sin avhandling godkänd.

Sånär som en tentamensrest är därmed Babys akademiska studier avslutade och hon bereder sig på att flytta till Sverige. Efter en gemensam jul i Oslo där Babys bilresa från Berlin höll på att sluta illa i de hala backarna ner mot den norska huvudstaden åker jag före till Stockholm för att ordna bostad. Med hjälp av gamla vänner hittar jag en andrahands ateljévåning i Nacka invid

Skurusundet på 51 kvm, alltså stort utrymme med takfönster. Den 26 februari 1959 tillträder vi vårt första hem i Sverige och lägger den materiella grunden genom inköp av möbler, husgeråd och allt vad som tillhör ett hem. Vi påbörjar vårt gemensamma liv som kommer att vara i nästan precis sextio år.

Hur ska då Baby få användning för sin utbildning inom det svenska kulturlivet och kanske inom det svenska samhället överhuvudtaget. Hon börjar med att systematiskt läsa bemärkta svenskers memoarer där jag speciellt minns Ernst Wigforss, Herbert Tingsten och Mia Leche Löfgren. Hon tar kontakt med teatervetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet med ett ljunt gensvar. Hon deltar i musikvetenskapliga institutionens seminarieserie kring den då pinfärska operan *Aniara* och knyter kontakter med seminariedeltagarna. Vänner redan engagerade i musiklivet ser hennes potential som dokumentalist och engagerar henne som faktasamlare som bas för mer djupgående undersökningar. Hon leder lyssnarkurser inom ABF och prövar sina krafter på olika uppgifter. Efter vår flytt till Gröndal årsskiftet 1959/60 ökar våra möjligheter till deltagande i musik- och kulturlivets utbud tack vare minskade avstånd till innerstaden.

(Sommaren 1959 är jag kompositoriskt synnerligen produktiv med koncentration på kammarmusik. Ett särpräglad verk är *Ein Wintermärchen* byggt på en text av Friedrich Dürrenmatt och skrivet för röst och 8 instrument. Det är Baby som gör mig uppmärksam på den schweiziske författaren och jag väljer en text med starka hädiska-blasfemiska inslag. Till råga på allt uruppförs den i radio dagen före julafton, konstigt nog utan att väcka särskild anstöt. Antingen var det ingen som lyssnade eller också förstod man icke tyska...).

Nu är det igen dags för det stora utlandet. Baby uppmanar mig att söka ett Unescostipendium särskilt avsett för tonsättare. Jag söker och får det samt väljer Paris som mål där Schönbergeleven Max Deutsch är verksam som pedagog. En nio månaders vistelse i

världsstaden tar sin början med allt vad detta innebär av intryck, upplevelser och nya människor och detta för oss bägge. I mina memoarer *Född på Krigsstigen* har jag skildrat Parisvistelsen ur mitt perspektiv men här och nu är det Babys perspektiv som gäller, både tidigare och allt framgent.

Ett av de första ting vi gör är att ta kontakt med Babys syster på morssidan som är gift med en fransman och tillsammans med honom driver ett hotell i departementet Pas de Calais i den lilla orten Lumbres. Systrarna har icke setts sedan 1940-talet men det visar sig inte ha så stor betydelse. Deras förhållande kan betecknas som gott men tempererat beroende på de olika perspektiv de har på sin gemensamma mor. Där finns också en 6-årig dotter, Pierrette, som längre fram i tiden kommer att få en alltmer växande betydelse för både Baby och mig.

Paris som sådant är naturligtvis en resa värt och vi utnyttjar flitigt möjligheterna. Baby tar åter upp sin journalistiska verksamhet och skriver operarecensioner för en norsk tidning vilket i sin tur gör att vi alltid får gratisbiljetter till de svindyra teatrarna. Hon går på franskkurser i Sorbonne men dessa motverkas av att vårt umgänge i första hand är amerikanare. Max Deursch gillar henne men vårt umgängesspråk är tyska så vår franska är lika bra eller dålig som den varit dessförinnan. Men framför allt strövar hon - och ofta även jag - omkring i storstaden, beundrar arkitekturen, ett livslångt intresse hos Baby, imponeras av gatans och platsers monumentalitet, gläds åt det franska köket och hinner t.o.m. med en påskutflykt till Sydfrankrike och orter som Collioure, Lourdes och Biarritz.

(Under Parisvistelsen komponerar jag 6. symfonin som skulle röna ödet att få sitt planerade uruppförande inställt p.g.a. påstådd ospelbarhet, något som inte hindrar att den klingar året därpå. Verket är centralt i min produktion, tidigare och senare musik av min hand sammanstrålar i och utgår från detta verk).

År 1963 sker något som avsevärt förändrar våra liv. I och med att jag väljs till ordförande i Föreningen Svenska Tonsättare blir jag en offentlig person, något som också påverkar Baby. Därtill kommer förberedelser för att låta ISCMs festival 1966 äga rum i Stockholm där jag på ett tidigt stadium involveras med ansvar för konferensdelen. För mig börjar ett trettio år långt engagemang inom musiklivet med ansvarstagande och debatter. Något liknande kan sägas om Baby i och med att jag har henne som närmast förtrogna och rådgivare. Sin aktiva läggning likmätigt tar hon för sig, döper vid frukostbordet en planerad skivutgivning med nyare svensk musik till Phono Suecia, en serie som numera har upphört. FSTs berömda ärtmiddagar kompletteras med en dammiddag där Baby håller ett mycket uppskattat tal med karakterisering av tonsättare i vardag och fest. Min nära samarbetspartner Anne-Marie Nordström som hon då hette blir hennes vän. Sist men icke minst: som generalsekreterare för ISCM-festen i Stockholm engagerar jag henne som biträdande dito och två år senare utser jag henne till generalsekreterare för Nordiska Musikdagar som ska ge extra glans åt tonsättarföreningens 50-årsjubileum. Jag vet vad jag gör: Babys organisatoriska och sociala kompetens firar triumfer.

Lite i skymundan axlar jag också ordförandeskapet i vår släktförening som på grund av ett oväntat testamentariskt förordnande plötsligt blivit rik. Även där är Baby aktiv och jag glömmer aldrig hur vi en söndagsförmiddag ligger på golvet och försöker att rita en släkttavla som i all sin enkelhet fortfarande utgör grundstommen för kännedomen om denna alltmer förgrenade släkt. Långt senare kommer Baby att med en arkivutbildning i bagaget göra en viktig insats för att samla och ordna inalles ca 5000 brev från mitten av 1800-talet och hundra år framåt, allt numera tillgängligt i Landsarkivet i Härnösand.

(I kompositoriskt hänseende domineras denna period av min opera *Tronkrävarna* byggd på Ibsens *Kongsemnene*. Idén var icke Babys utan helt min egen och jag vet inte vad hon egentligen tyckte om det klingande resultatet. Hennes enda kommentar efter

genrepet var "Jaha, jaha". Man kan inte direkt tala om okritisk beundran, snarare om skepsis inför ett egendomligt påhitt. Bakgrund för hennes reserverade attityd är hennes rika erfarenhet av modern musikdramatik, inte minst på tyska scener. För mig känns det välgörande med en hustru som håller det estetiska omdömet kallt även i en sådan offentlig-familjär situation. Småningom förskjuts dock hennes reaktion åt det positiva hållet till vilket bidrar första aktens sista scen, den som domineras av Bisp Nikolas död. Som vanligt är jag bäst i sådana sammanhang där hädelse och blasfemi gestaltas).

Vid årsskiftet 1968/69 får Baby erbjudande om ett jobb där jag överhuvudtaget icke är inblandad. Hon blir Fylkingens producent, f.ö. den första i föreningens historia. Man kan se på denna rekrytering som Babys yrkesmässiga emancipation: från att delvis ha levat i skuggan av mina uppdrag - där omvärlden säkerligen gjort sina reflexioner kring hennes kapacitet - träder hon nu fram i sin egen rätt. Fylkingen har vid denna tidpunkt utvecklats till ett forum för elektroakustisk musik samt till vad som kallats text-ljudkomposition, förmedlat av band, högtalare och upphovsmännens personliga performance. Ett speciellt minnesvärt inslag är friluftskonserterna den varma sommaren 1969 där olika offentliga platser inramades av högtalare ur vilka musik strömmade. Baby är i sitt esse, talar med myndighetspersoner och ljudtekniker, ser till att programblad både skrivs och distribueras, sköter presskontakter etc. Hon stortrivs och röner mycken uppskattning. På hösten åker jag till USA för en längre föredragsturné kring nyare svensk musik och när vi i början av december möts i Boston har hon med sig två besked: dels har hon sagts upp från sitt jobb på Fylkingen, dels har kulturattachéposten vid ambassaden i Bonn förklarats till ansökan ledig. Kommande vår flyttar vi till Tyskland där vi stannar i tre år.

På nytt omkastas rollerna: jag blir huvudpersonen och Baby den som svarar för markservice. Men hon blir mer än så: hennes kontaktnät från studietiden finns kvar vilket gör att vi får en gratis skjuts in i tyskt kulturliv och som medföljande hustru får

hon under våra många resor i Förbundsrepubliken ofta intressanta människor till bords vilket jag drar nytta av i arbetet. Hennes sociala kompetens i förening med hennes språkkunskaper och kännedom om tyska förhållanden blir en ovärderlig källa till information. Hennes begåvning för organisation och representation firar triumfer i våra s.k. Nordische Heringabende dvs. nordiska sillaftnar där vi i samarbete med min nära medarbetare Inger Kehlenbach diskuterar fram inbjudningslistor och personkombinationer. Hennes tidigare engagemang i Fylkingen får en fortsättning i det att vi organiserar och genomför en turné genom Västtyskland med uteslutande högtalarmusik där några ljudtekniker som hon tidigare lärt känna sköter om det rent framförandemässiga. Jämsides med dessa aktiviteter behåller hon sitt levande intresse för nordiska aspekter och detta inte bara vid sillaftnar. På uppdrag av NOMUS-nämnden, dvs. Nämnden för Nordiskt Musiksamarbete, utger hon en bulletin som informerar om olika musikaliska aktiviteter i de fem nordiska länderna och gör därför då och då resor hem för att samla material för kommande nummer. Därigenom blir hon en känd person inom nordiskt musikliv vilket tio år senare leder till att hon uppmanas söka posten som chef för Nordens hus i Reykjavik. Hon placeras på andra plats men så hoppar försteman av varpå Baby kallas till intervju. Där får hon upprepade frågor vad hennes man ska göra om hon får jobbet varpå hennes tålmod brister och hon fräser att han kan väl få prya i baren på Nordiskt hus. Därmed är hennes (och min) (o)lycka gjord och när sedermera försteman hoppar tillbaka tröstar henne en isländsk vän med att hon skulle ha blivit alkoholist eller erotoman om hon fått jobbet.

(Det kompositoriska utbudet under vår period i Bonn materialiseras främst genom ett verk som hämtar sin näring just ur våra tyska erfarenheter och som aldrig har framförts. Titeln är *Eine lutherische Messe* och bygger på en då mycket spelad pjäs av Dieter Forte med den långa, kanske av Peter Weiss inspirerade titeln *Martin Luther und Thomas Münzer oder die Einführung der Buchhaltung*, alltså ett drama som utspelar sig under de stora bondeupprorens tid i tidigt 1500-tal. Av detta gör jag en

antimässa för soli, kör och orkester och jag lär mig snabbt att i Sverige ska man inte driva med Luther och Bach).

Försommaren 1973 är det dags för uppbrott från Bonn och kosan ställs till Gotland och vårt föregående år inköpta hus. För Baby innebär detta ett slags återkomst till barndomens somrar på gården utanför Oslo och för oss inleds ett 37-årigt kärleksförhållande till denna ö, förstärkt av mina tidigare erfarenheter därifrån. Bondflickan i henne träder fram och hennes sociala kompetens gör att vi snabbt kommer in i bygden med nära kontakter med grannar och i tidernas fullbordan också grannars barn. Våra sommarfester får småningom en viss ryktbarhet, ungefär som Bonn-tidens sillpartyn, Baby planerar och organiserar nödvändiga ombyggnader av huset, diskuterar med hantverkare, ägnar sig åt trädgården och den till området hörande lövängen, på gotländska änge, Hela första månaden av vårt boende genomförs nödvändig uppiffning av husets inre i form av tapetsering, inköp av säng kläder och köksutrustning mm. Till den ändan kallas hennes franska då 18-åriga systerdotter Pierrette in under fanorna och hon gör en betydelsefull insats med att sy, klippa och klistra. Allt detta struktureras av Baby och resultatet blir att vi får ett hus där man kan vistas långa tider av året - och under många år.

Vi har nu hoppat långt fram i tiden och ska därför återvända till 1970-talet. Babys nordiska engagemang går mot sitt slut p.g.a. vad hon uppfattar som nationalistiska tongångar i ett samarbete som först och främst ska ha en nordisk, gränsöverskridande inriktning. Efter 37 nummer av NOMUS Nytt plus några nummer på större språk avslutar hon arbetet och någon ny bulletin ser icke dagens ljus. Baby är vid detta tillfälle nästan 50 år gammal och således i den ålder då man brukar ta sitt liv i betraktande och överväga en nyorientering. Så sker också. Hon tar en 10 poängs kurs i arkivkunskap vid Stockholms Universitet och knyter nya kontakter. Hon får uppgiften att ordna några arkiv som Fylkingen, ISCM-sektionen, Musikdramatiska skolan samt Musikaliska Akademien till vilka kommer tidigare nämnda släktarkiv. Så

ledigförklaras en projektanställning med uppgift att ordna Operans tvåhundraåriga arkiv. Baby söker och får jobbet och därmed är hennes bana utstakad för resten av hennes yrkesverksamma liv. Hon har av egen kraft erövrat en nyckelposition inom utforskandet av svensk teater- och musikhistoria, en position som kan sägas vara den logiska slutstationen för hennes utbildning och i viss mån tidigare verksamheter. Efter några år permanentas projektet och Baby får en tillsvidareanställning som Operans ordinarie arkivarie, hennes första fasta jobb. Hon håller föreläsningar på universitetet för att levandegöra källorna till svensk teaterhistoria, något som i sinom tid belönas med ett hedersdoktorat vid Stockholms Universitet. Hon besitter vid pensioneringen 1996/97 en enastående kännedom om källorna till svensk teater- och operahistoria vilket också får ett naturligt nedslag i hennes aktiviteter inom Bellman- och 1700-talssällskapen. Hon deltar också i nordiskt samarbete på aktuellt område och närvarar vid flera internationella teaterhistoriska konferenser. Tanken är att hon ska fortsätta med forskning inom teateraffischens historia men av olika skäl stannar det vid ansatser. Det nya millenniets första år ägnas åt resor bl.a. till så avlägsna länder som Mauritius och Sydafrika och då sätter vi också punkt för vårt boende på Gotland, ett beslut som fattas helt utan annan anledning än att nu får det vara nog. 2010 uppträder de första sjukdomssymptomen vilka småningom medför betydande förändringar i våra liv.

(Ett verk av min hand som kan sägas belysa vårt gemensamma liv i dess helhet är romanen för orkester i 16 kapitel med titeln *En vår gick jag ut i världen*. Den föreligger i en radioinspelning som sändes 1990 och numera också på Youtube. Kapitelrubrikerna antyder en ihopfantiserad livsresa och verket tillägnas "Min kära färdkamrat". Det är inte ofta jag har tillägnat personer det jag komponerat men här har det en djupare mening. Baby och jag har färdats gemensamt genom livet, och denna musik där jag visar mig på styva linan som uttryckskonstnär är ett monument över vår livsresa tillsammans).

Mycket av det jag här har skrivit återfinns i mina memoarer *Född på Krigsstigen* från 1997 om än i annan disposition och andra formuleringar. Men jag vill sluta denna levnadsbeskrivning med ett direkt citat:

”Ska jag i korta ordalag försöka mig på en sammanfattande karakteristik av min hustru skulle den kunna se ut så här: energiknippe och idéspruta, organisatör med begåvning för improvisation, en viss petighet blandad med tendens mot moralism, en omtanke om närstående och vänner som ger hennes fantasi vingar. Jag är mycket glad både i henne och i vårt samliv och ser fram mot ytterligare många gemensamma och inspirerande år”.

Så vill jag minnas min allra käraste Baby, min livsledsagare.

* * *

Detta skrevs i april 2018 strax efter det att hustrun beviljats boende för demenssjuka. Det var just i den vevan som vår 60-åriga bröllopsdag inföll och en god vän och jag åkte ut till henne med en halva champagne jämte tilltugg. Min hustru förstod icke vad det var frågan om och ville snart gå och lägga sig. Fyra månader senare var allt slut, hon dog en stilla död, gled över från ett tillstånd till ett annat. Naturligtvis passade hon på då jag icke var där men detta tycks vara ofta förekommande. Jag tog ett sista farväl av henne på kvällen den 10 augusti.

Människor sörjer på olika sätt. I mitt fall kan det synas som om jag ”klarade av” det ganska lätt. Det kan inte förnekas att lättnaden var stor efter att ha lämnat hustruns sista tid bakom mig, rent ut sagt var hennes sista tid i hemmet förfärlig men någon gång genomlyst av hennes plötsliga och lugna insikt om situationen. Men vid begravningen i Djursholms kapell, i min barndoms landskap, brast det. Bland annan musik hade jag beställt den

avslutande lieden ur Schuberts sångcykel Die schöne Müllerin med titeln Des Baches Wiegenlied. Texten passade så väl in, ett avsked till livet, och musiken är så vacker. Men jag visste inte att den var så hjärtslitande. Som sagt, det brast för mig och jag grät öppet allt under det min hustrus franska systerdotter Pierrette höll om mig hårt. Småningom tog livet ut sin rätt och jag har inrättat mig och faktiskt njuter av tillvaron, inte minst därför att jag fått förbli frisk. Men plötsligt inträffar saker som placerar sorgen mitt i tillvaron, något som hände för inte så länge sedan. Jag ville se en TV-föreställning av Peer Gynt men knappt hade det hela börjat förrän jag överfölls av en gråtattack. Hela min hustrus och mitt gemensamma liv rullades upp med dess gemensamma upplevelser av teater och samtal kring inte minst Ibsen och jag satt och grät framför TV-apparaten Det förflutna dör icke, det finns med i nutiden och ligger som en orgelpunkt genom tillvaron. Jag hoppas att min hustru i likhet med mor Aase släpps in i saligheten av Sankte Per. För min del, varje gång jag besöker minneslunden på Djursholms kyrkogård där hennes aska är nergrävd och där min i sinom tid ska hamna viskar jag till henne

Sov du, dyreste piken min!

* * *

Kvinnorna i mitt liv - se där en kittlande rubrik som emellertid lovar mer än den håller. Eftersom man lever bland människor är det inte så konstigt om man då och då träffar någon där ömsesidig attraktion uppstår och där samtal som aldrig slutar utvecklas. Men när det kommer till kritan är det nog så att man vet vad man har men inte vad man får. Åtminstone är detta min erfarenhet, jag visste mycket väl vad jag hade.

Likväl finns det anledning att dröja vid tematiken. En kvinna har redan skymtat, systerdottern Pierrette. I och för sig har vi känt varandra sedan hon var en liten jäntunge på sex år och sedan haft

sporadisk kontakt genom åren. Som redan nämnts hjälpte hon oss som nämnts när vi satte bo på Gotland 1972 genom att sy och att klistra tapeter så det stod härliga till. Genom hennes mor kunde vi sedan på avstånd följa hennes levnadslopp: utbildning inom hotell- och restaurangbranschen i Tyskland med åtföljande kortvarigt äktenskap med en tysk poliskommissarie, flytt till italienska Rivieran med inriktning på verksamhet som guide. Där träffar hon sin andre man, Ferdinando, italiensk arkitekt vars verksamhet avlockade djup respekt i en dödsruna i *Corriere della Sera* tjugo år senare. Paret flyttar till departementet Lot i mellersta Frankrike där de bygger hus både för sig själva och hennes mor och nye man. Mycket av hennes kraft går åt till att administrera makens yrkesverksamhet och när han dör före sextio års ålder står hon ensam i livet. Samtidigt har våra kontakter intensifierats och varje år är vi nere någon vecka hos henne tills min hustrus tillstånd sätter stopp för vidare resor. Under fyra års tid har vi kontakt endast per telefon där mer och mer jag övertar samtalen. Så plötsligt annonserar hon att hon ämnar besöka oss i Stockholm. Det visar sig vid ankomsten att hon och jag via telefonen byggt upp ett slags samförstånd och djup sympati som slår ut i blom vid hennes ankomst. Sedan dess är vi varandras familj, hjälper och stödjer varandra där vi så kan. Min reflexion är att jag har haft en fullkomligt osannolik tur. Kanske Pierrette tänker likadant.

Vi talar om kvinnor i mitt liv och där finns ytterligare en: min mor, mamma Henny. I tankens förlängning hittar vi hela min ursprungsfamilj med far och två äldre bröder. I mina memoarer "Född på Krigsstigen" från 1997 har jag porträtterat dessa människor och nu, över tjugo år senare, finns ingen längre kvar i livet. Icke desto mindre återvänder jag ofta till dem och undrar hur deras liv har gestaltat sig, om vad de själva tyckte om tillvaron. Mot bakgrund av att jag tycker mig ha haft - och fortfarande ha - ett gott liv och med avståndets perspektiv framträder vissa drag som redan tidigare fanns men som nu accentuerats. Mamma Hennys engagemang i sina söner även långt upp i vuxen ålder kunde ibland inkräkta på den personliga

integriteten och ibland anta generande former, som om vi bröder och inte minst jag inte vid snart sextio år ålder inte skulle kunna försörja mig. Där talade en energisk yrkeskvinna som aldrig blev någon. Där talar också en människa med drag av förgrämdhet. En förklaring till denna livskänsla är att hon på grund av Hitler förlorade sitt fosterland. En annan är pappa Ottos motgångar i yrkeslivet. En tredje blev mina egna motgångar i tonsättarlivet där jag inte kunde motsvara hennes förväntningar på kompensation, där hon inte förstod att ett liv i offentligheten kan innebära just motgångar, kritik och negligering. Begreppet svalka var okänt för henne.

På senare tid har en minnesbild dykt upp som jag aldrig berättat för mina bröder men där jag tror att de hade kunnat känna igen sig. Vid en måltid höll min mamma på och kritiserade min pappa inför öppen ridå. Jag fick ett raserianfall och skällde ut henne efter noter. Stort familjedrama, gråt och tandagnisslan och min mor drog sig tillbaka till sovrummet. Men pappa Ottos reaktion var intressant: han avlägsnade sig tyst och stilla, han kanske som många karlar i emotionellt laddade situationer tog till schappen. Förmodligen har mina föräldrar senare samtalat om incidenten men aldrig med ett ord återkommit till mig. Om det finns något samband vet jag inte men under pappa Ottos sista år utvecklade vi en väldigt trevlig relation där han kallade mig för "professorn" och jag kontrade med "min unge man". Sista minnesbilderna är när han efter frukosten drog sig tillbaka till sitt arbetsrum med utsikt åt två håll och började pula med sina papper eller bara satt och dagdrömde. Som sällskap hade han familjens boxer som hoppade upp och satte sig på skrivbordet och kollade vad husse hade för sig. Mamma Henny trodde att min pappa drog sig tillbaka för att vårda sin besvikelse. Det tror inte jag. Tvärtom tror jag att han helst av allt ville vara ifred åtminstone någon timme varje dag.

En sista reflexion : dessa tre kvinnor i mitt liv kommer samtliga utifrån, från Tyskland, Norge och Frankrike. Vilken betydelse det kan ha eller vad det till äventyrs säger om mig avstår jag att uttala mig om. Men jag noterar sakförhållandet.

* * *

Vi återvänder till den 5 april 1993 och den nyblivne pensionären i sin stol i trädgården i Hablingbo. Där drömmer han om kompositoriska projekt som ska hålla honom sysselsatt för åtskillig tid framåt. Det första på agendan är en symfoni i Franz Berwalds anda som Sveriges Radio/Berwaldhallen har beställt till 200-årsjubileet tre år senare. Idén är min och det är svårt att undertrycka en förvåning över att svenska tonsättare under alla år aldrig kommit på tanken att göra en sådan apoteos över vår kanske störste tonsättare. Arbetet kommer att fylla hela sommaren och jag har åtskilligt nöje av att både försöka återkalla andan i hans musik samtidigt som en rad mer eller mindre dolda allusioner på hans musik finner sin plats i det musikaliska förloppet. Vid uruppförandet inleder en kritiker sin recension på följande sätt: "Det är så flott". Inte illa, tycker i alla fall jag.

Under årens lopp kommer antalet verk stadigt att utökas tills ögonproblem i form av gula fläcken sätter punkt för vidare komponerande. Det är lite svårt att fästa noter på kurviga notlinjer! Men det upplever jag inte som en tragedi, jag har gjort mitt och kan se tillbaka på ett livsverk som kunde räcka för två liv. I själva verket är det med en suck av lättnad som notpennan släpps och dess ägare lutar sig tillbaka och säger att det inte ska vara mer här. Dessutom börjar jag märka en viss upprepning i det jag skriver och då är det dags för ett avslut.

Millenieskiftet innebär emellertid en stor förändring i receptionen av min musik. Före denna gräns kunde jag räkna med att varje nytt verk skulle framföras. Efter denna gräns har överhuvudtaget inget verk av mig framförts vid landets orkesterföreningar och icke heller med några få undantag av enskilda musiker. Förhållandet är så anmärkningsvärt att jag vill dröja vid detta och försöka förstå vad som pågår. En förklaring står säkert att finna i den allmänna situationen för nyare svensk musik där åtskilliga

kolleger kan vittna om en liknande situation för deras vidkommande. Men jag tror att det finns orsaker som är giltiga för speciellt mig. Först ett citat hämtat från en sonettsamling av Martin Tegen med titeln *Minnesglimtar och gubbsuckar* utgiven på Themis förlag, Stockholm 2015. Där porträtterar författaren i sonettens form personer han mött under sitt då 96-åriga liv. En av dessa är jag själv och så här låter det:

*En rationell person och alltid klar,
En humanist med bildning mäktig bred,
En analytiker med raka svar,
Beredd att verka liksom ge besked.*

*Musikens lärare hos mig ett tag
Var denne Gunnar, som väl djupast sett
var skapare av en arkipelag
av tonverk som han många former gett.*

*Det mycket rationella, trivs det med
Det mycket kreativa? Risken finns
Att ratio får skapandet på sned,
Men kanske också formens styrka vinns.*

*Syns romantiken i musiken hans?
Förvisso skickligt dold men någonstans.*

Utan att ta ställning till sonettens konstnärliga kvaliteter kan det sägas att detta personporträtt är baserat på en halvsekellång bekantskap där även privat umgänge var en stående ingrediens. För mig har detta porträtt en trovärdighet framför allt i hur omvärlden har sett och ser på mig och där över- eller undertonen av skepsis gentemot den kompositoriska aktiviteten är fullt hörbar. Intelletet som konstens fiende.

En annan orsak till omvärldens skepsis skulle kunna vara min mångsidighet, bredden av mina samlade aktiviteter. En person som uträttat så mycket är kanske ingen riktig konstnär där man

ska koncentrera sig på uppgiften, fokusera. Faktiskt har jag mött sådan kritik i samband med premiären på min opera "Tronkrävorna". Där efterlyste en i och för sig positiv kritiker en fokusering av mitt tonspråk, en synpunkt som jag behållit och då och då funderar på. Men det finns också en misstänksamhet mot den som kan för mycket, något som visade sig i några av Sven-David Sandströms kompositionselever som inför Bengt Hambraeus' musikhistoriska hänvisningar menade att han inte kan vara en riktig komponist! Huruvida sådana reflexioner kan vara aktuella i mitt fall är tänkbara men för mig okända - och försumbara.

Men det finns en tredje fullt tänkbar förklaring. Alltsedan mina första kompositioner har jag fått påpekandet att förebilderna är tydliga, att bristen på originalitet besvärande. Med dåtidens synsätt skulle detta vara en allvarlig kritik men nu? Den s.k. postmodernismen tolererar allt möjligt där graden av sensation, konststillhörighet o.a. har betydelse. Först emellertid ett konstaterande: som tonsättare har jag aldrig upplevt ett riktigt genombrott, närmast kommer väl uruppförandet av fjärde symfonin 1959. Möjligen är detta symptomatiskt och säger något om min musik. För många år sedan gjordes i ett radioprogram en jämförelse mellan Carl Larsson och Richard Bergh. Den förres konstnärskap skulle utmärkas av ett "Här kommer jag!" medan den senares karakteriseras av "Så här kan det (också) göras". Tänkvärt och möjligen tillämpligt på min musik som då närmast skulle ha släktskap med Richard Berghs konst.

Samma kontrasterande karaktärer möter vi också i tonsättarparet Ture Rangström och Wilhelm Stenhammar. Det är ingen slump att välja just dessa personer, goda vänner och samarbetspartner som de var. När den förstnämndes musik klingar hör man omedelbart att det är Rangström som talar, där finns ett direkt tilltal som genast fångar uppmärksamheten. Icke så hos Stenhammar. Icke bara att han gång på gång, inte minst av kollegan/konkurrenten Peterson-Berger, får sig påskrivet reminiscenser från andra (Beethoven!). Mer problematiskt är att hans musik vid ett första

åhörande låter ganska, om jag så får säga, "allmän", utan skarpa konturer ända tills att man börjar höra den inre intensiteten kombinerad med kraft. Det originella hos Stenhammar blir kombinationen av ett bekant tonspråk med värme och hängivenhet, någon gång extas. Typexempel är långsamma satsen ur g-mollsymfonin, en processionsmusik som går från sordinerat mörker till morgonljus. Av dessa två, Rangström och Stenhammar, är den senare enligt min uppfattning alldeles avgjort den större.

Om detta indirekta försvarstal för min musik räcker får andra avgöra. För egen del vill jag speciellt framhålla 6-7 verk från mitten av 70-talet till mitten av 80-talet. Flera av dem är ett slags symfoniska dikter, ensatsiga och med avsevärd speltid på en halvtimme och därutöver. De är stort anlagda, spännande, virtuosa och det är för mig en gåta att de icke klingar nästan femtio år senare. En iakttagelse som jag gjort nyligen är att de tillkommit under min tid som kompositionsprofessor vid Musikhögskolan. På något sätt var tillvaron då ett slags symbios mellan lärare och elever i det att jag tog del av deras planer och projekt och kanske någon gång lät mig själv inspireras.

* * *

En sista gång återvänder vi till den nyblivne pensionären i sin stol utanför sitt ägandes hus på Gotland. Bland de dagdrömmar som flöt förbi ingick icke det skrivna ordet vilket är egendomligt eftersom detta spelat en roll sedan lång tid tillbaka, faktiskt ända sen 50-talet och då i form av ett bidrag till en antologi med inlägg från nordiska tonsättare som kommenterade egna verk. Mitt bidrag var i träigaste laget och jag förbigår det med tystnad. Kanske situationen att behandla egna verk ställer krav som det är svårt att leva upp till. I alla händelser gick det betydligt bättre när jag ett och ett halvt decennium senare skulle beskriva ett verk av Karl-Birger Blomdahl. Där finns ett helt annat flyt och ett adekvat bildspråk, fast förankrat i den musikaliska verkligheten. Genom arbetet inom kompositionsseminariet vid Musikhögskolan fick jag stoff för begrundan som i sinom tid utvecklades till essäer i

tidskriften *Artes*. Min begåvning för muntlig framställning, upptränad genom många års universitetsundervisning och gärna i föreläsningens form, spillde över på det skriftliga samtidigt som medvetenheten ökade kring skillnaden mellan muntligt och skriftligt.

Så var situationen då jag befann mig i stolen i trädgården. Självbiografin "Född på Krigsstigen" var under arbete utan att jag fördenskull tänkte mig en karriär som författare. Då läste jag en bok av Ronny Ambjörnsson med titeln "Ryssland och Europa", utgiven på Natur & Kultur inom ramen för en serie som skulle belysa just Europa inför den kommande folkomröstningen om medlemskap i Europeiska Gemenskapen som det då hette. Man redovisade andra titlar i samma serie och då tänkte jag på alla stubiner. Här fanns ingenting om musik! Detta är en passion hos mig, att alltid hävda musikens roll och kämpa för musikens plats i det intellektuella samtalet. Under min skoltid var musik (och teckning) ett s.k. övningsämne och nu var det dags att ändra på saker och ting. Musik är ett bildningsämne och jag kontaktade redaktionskommittén och föreslog att jag skulle skriva om den europeiska identiteten i ett musikaliskt perspektiv. Man nappade och jag satte i gång. Resultatet blev "Europa i musiken" - alltså icke "Musiken i Europa" vilket bara är platt - och därmed var förtecknen satta för den vidare verksamheten som författare: musik i ett idéhistoriskt och småningom också filosofiskt perspektiv.

Nu följde en serie volymer på tillsammans över 1000 sidor där olika aspekter av musikens parametrar behandlades såsom relationen till rum, skönhet/fulhet, modernism/modernitet mm. Som kröning kom två volymer om tonen, den andra på engelska och därmed avsedd för en internationell publik. Mina tankar hade alltmer fokuserats på vad en ton är och en sammanfattning kan se ut så här: alla toner är ljud men alla ljud är icke toner. Vad är de då? Jo. ljuden är världen, tonerna världsförklaringen. Som efterskörd kommer så två monografier, den ena om Hector Berlioz, den första på svenska, och den andra om trion Nielsen/Sibelius/Stenhammar och den roll de spelar mellan

Norden och Europa. Framgången räknad i antal sålda exemplar blev måttlig och ämnesområdet har tyckts mig uttömt, åtminstone tills vidare.

Denna litterära springflod var till en början lite överraskande men snart nog insåg jag att den egentligen var ganska naturlig, givet farsarvet. Inte bara musiken utan också glädjen åt ordet har alltid funnits och jag erinrar mig hur jag en gång myntade ordet "avsikta". Min pappa hörde det och frågade var jag hade fått detta ord från. Jag sade att jag just i ögonblicket hittat på det och han utropade: "Bra, fortsätt med det!". Jag undrar vad han hade tyckt om min litterära verksamhet men det enda han hann uppleva var min debut som komponist mer än ett halvsekel tidigare.

* * *

Ett talesätt, tillskrivet de gamla grekerna, lyder som följer: "Pris ingen lycklig före hans död!" Jag tar alltså en risk när jag hävdar att jag fått ett lyckligt liv. Frånsett en svår sjukdom i ungdomen har hälsan stått mig bi och är fortfarande god. Familjelivet har varit så som man önskar alla människor. Omvärldens uppskattning i form av viktiga poster och förtroendeuppdrag har alltid funnits. Sist men icke minst: min ungdoms dröm blev verklighet: jag ville bli tonsättare och jag blev tonsättare. Inför detta spelar den bristande responsen mindre roll och kommer aldrig att få dominera min tillvaro.

SLUT